

DİNLER TARİHİ ARAŞTIRMALARI – VII

**TÜRKİYE'DE
DİNLER TARİHİ
(Dünü, Bugünü ve Geleceği)**

TÜRKİYE DİNLER TARİHİ DERNEĞİ YAYINLARI

SİYER-DİNLER TARİHİ İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA DİN KURUCUSU VEYA PEYGAMBERİN DOĞUM OLAYLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ar. Gör. Hakan ÖZTÜRK¹

Ar. Gör. Şahin KIZILABDULLAH²

Giriş

"*Sîyer*", "*Sîret*" kelimeleri; Arapça "*s-y-r*" kökünden türemiştir. Davranış, insanın gidişatı, tuttuğu yol,³ iş, hal, tavır ve hareket anlamlarına gelmektedir. Peygamberin hal tercümesi olarak ilk defa İbn Hişam'ın eserinin başında "*es-Siretu'n-Nebeviyye*" şeklinde geçmiştir.⁴ Yazı dilinde, olayları kendi akışı içerisinde anlatma biçimidir. İslamî literatürde ise "*sire*"; Hz. Muhammed'in yolu, onun bütün Müslümanlara örnek hayatı ve ahlakı, günlük yaşayışı anlamında kullanılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de de; şeklinde, şekil, hâl, vaziyet anlamında kullanılmıştır.⁵ Hz. Muhammed'in hayatını doğumundan ölümüne kadar tutarlı ve kronolojik bir şekilde anlatan eserler için siyer ve sîret isimleri kullanılmıştır.⁶

Bilindiği gibi siyer, İslam fıkhnın, hadis ilminin ve İslam Tarihi'nin bir bölümünü oluşturur. Hz. Muhammed'in söylediği sözleri, yaptığı işleri içermesi bakımından hadis ilminin; siyasi ve askeri hayatı bakımından da İslam Tarihi'nin bir bölümüdür. Bütün bunların yanında siyer, diğer ilim dallarına malzeme sağlaması bakımından da büyük önem arz etmektedir.

-
- 1 Ar. Gör. , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı (hakanozturk15@hotmail. com)
  - 2 Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı (kabdullah@mynet. com)
  - 3 W. Raven, "Sîre", The Encyclopedia of İslam New Edition, C. IX, s. 660.
  - 4 G. Levi Della Vida, "Sîre", İslam Ansiklopedisi, MEB, C. X, s. 703.
  - 5 Tâhâ, 20/ 21.
  - 6 W. Raven, "Sîre", s. 660.

Diğer bilim dallanna malzeme sağlarnasının yanında siyer; dünya tarihi, coğrafya, sosyoloji, a p ve özellikle de dinler tarihi gibi bilim dallarından büyük oranda faydalanır. Hz. Muhammed'in hayaa *tiim* yonleriyle bilinmedikçe tefsir, hadis ve fıkıh gibi ilimlerin görevlerini gerçek anlamıyla yerine getirebilmesi soz konusu olamaz. Bu bakımdan siyer, Hz. Muhammed'in sosyal, siyasal ve askeri hayatını anlatırken **vardığı** bir **takım** yargdarla, diğer bilim dallarının yararlanması yolunda onlara **hazır** malzeme de sunar. Hz. Muhammed'in hayaa hakkında tarih ve siyer kitaplarında yer alan bilgileri daha iyi anlamamız ve tahlil edebilmemiz iqin geçmişte yaşamış din kurucularının **v**eya peygamber olarak kabul görmüş kişilerin hayatlarını ve onlar hakkında yazılıp soyleneeri de iyi bilmek gerekir. Bu, bize Hz. Muhammed hakkında rivayet edilen bilgileri daha iyi değerlendirme ve tetkik etme imkânı sunar. Boylece karşılaşmış **olduğumuz** rivayetlerin tarihi süreçte **uğradığı** değişimleri veya söyleniş amacını daha iyi kavrayabiliriz. Şu veya bu nedenle siyer, *tiim* dini bilimlerin kayıtsız kalamayacağı bir çalışma alanıdır.

Bu çalışmamızda, Hz. Muhammed'in **doğumu** ile ilgili olarak siyer kitaplarında rivayetler ile geçmişte yaşamış, din kurucusu veya peygamber olarak kabul edilmig kişilerin **doğumları** ile ilgili rivayetler üzerine bir inceleme yapmaya çalışacağız. Bunu yaparken de Siyer - Dinler tarihi ilişkisinin gerekliliğini ortaya koymaya çalışacağız. Çalışmamızda Hz. Muhammed'in **doğumu** ile ilgili rivayetleri ortaya koyarken yapılmış olan dinler tarihi çalışmaları bize yol gosterici oldu.⁷

Çünkü bir İslam Tarihçisi veya herhangi bir bilim dalından bir kişi ne kadar uğraşırsa uğraşsın kendi iqine **kapandığı** surece doğruyu bulma ihtimali zayıftır. İstisnalar hariq bir kişi aynı zamanda hem doktor, hem coğrafyacı, hem dinler tarihçisi, hem de İslam tarihçisi vs. olamaz. Hz. Muhammed'in mucizeleri arasında sünnetli **doğduğunu** gosteren bir kişi; bu olayı **ıppçı** bir uzmana sorduğu zaman çok sık olmasa da ara sıra rastlanan bir olay olduğunu görür. Tibben normal bir insan da sünnetli doğabilir. O yüzden çalışmalarda yan bilim dalları ile irtibatın büyük katkı sağlayacağı görüşündeyiz.

Kur'an-ı Kerim, peygamberlerin neden beşer olduğunu, onların da diğer insanlar gibi yemek yediklerini, **çalıştıklarını**, dolaştıklarını belirtmiş olmasına

---

7 Bu konu ile ilgili **yapılmış** çalışmalara bir omek olarak bkz. Zekiye Sönmez, **Yaşayan Dinlerin Peygamber veya Din kurucularının Ortak Özellikleri**, Ankara, 2000.

rağmen⁸ tarihi süreçte insanların pek çoğunun kendilerine gönderilen peygamberlerin asıl görevlerine inanmadıkları, onlardan bir beşerin yapamayacağı harikulade şeyler istedikleri görülmektedir.⁹ Bu durumlarda Allah'ın izniyle peygamberlerin yaptıkları bazı olağanüstü olaylara mucize¹⁰ denir.¹¹ Nuh tufanı,¹² Hz. Salih'in mucizesi,¹³ Hz. Musa'nın asası,¹⁴ Hz. Davud'un mucizesi,¹⁵ Hz. Süleyman'ın mucizesi,¹⁶ Hz. İsa'nın hastaları iyileştirmesi ve beşikte konuşması¹⁷ gibi mucizeler Kur'an-ı Kerim'de yer almıştır. İnsanlar Allah'ın izni ve lütfu ile meydana gelen bu olayları, peygamberlerin şahıslarıyla özdeşleştirmişlerdir. Zamanla peygamberlerin mucizeleri kendi kendilerine yapabilecekleri görüşü gelişmiş, onların beşer vasıfları göz ardı edilmiş ve insanüstü bir peygamber anlayışı gelişmiştir. Örneğin; bir beşer olarak dünyaya gelen ve hayatını bu şekilde sürdürüp tamamlayan Hz. İsa, zaman içerisinde "insan" olma vasfı yeterli görülmeyle aşkın bir varlık olma istikametinde sürekli dönüştürülmüş ve sonunda "ilah" mertebesine yükseltilmiştir.¹⁸

Diğer peygamberler için seyreden tarihi süreç Hz. Muhammed için de aynı yolu izlemiş hatta daha da ileri götürülerek Hz. Muhammed ile de sınırlı kalmamış, sahabe, ulemâ, meşâyih, evliya ve özellikle de ricâl-i gayb-ı içerecek şekilde genişletilmiştir.¹⁹ Hz. Muhammed'in vefatından sonra onun hayatı ile

---

8 Enbiyâ, 21/3; Mü'minûn, 23/47; Furkan, 25/7; Şuarâ, 26/186; Yâsîn, 36/15; Kamer, 54/24; Teğabün, 64/6.

9 Bkz. A'râf, 26/154.

10 Mucize; Arapça'da "Acz" kökünden gelir. "Mu'ciz"; bir şeyi yapmaktan aciz bırakan, karşı konulmaz anlamlarındadır. Çoğulu "mu'cizât"tır; Bkz. İbn Manzur, "Acz", Lisânü'l-Arab, C. V, Beyrut, s. 369; Mevlüt Sarı, El-Mevârid, İstanbul, 1982, s. 972-973.

11 Nûreddin es-Sâbüni, Mâturîdiyye Akaidi, Çev. Bekir Topaloğlu, Ankara, 1979, s. 111; Mucizenin şartları için bkz. Abdulkahir b. Tahir et-Temîmî el-Bağdadî, Kitab-ı Usulu'd-Din, İstanbul, 1928, s. 171-172.

12 Hûd, 11/36-48.

13 Hûd, 11/64-68.

14 A'râf, 7/103-126.

15 Sebe', 34/10; Sâd, 38/18.

16 Enbiyâ, 21/81-82; Neml, 27/16-19.

17 Âl-i İmrân, 3/49, 46; Meryem, 19/30.

18 Mehmet Özdemir, "Siyer Yazıcılığı Üzerine", Çağımızda Sosyal Değişme ve İslam, Ankara, 2007, s. 200.

19 M. Hayri Kırbaçoğlu, " Hz. Peygamber Tasavvurumuzun Dönüşümü: Paradigma'dan Paragon'a, Paragon'dan Kozmik İlke'ye", Süleyman Demirel Ün. İlahiyat Fak. Dergisi, Isparta, 2001, s. 130.

ilgili pek çok asılsız haber gerek iyi niyetle gerekse kasıtlı olarak tarih kitaplarına sokulmuştur. İşte bu rivayetlerin daha iyi anlaşılması, neyin nereden geldiğini, nelerden ilham alınarak türetildiğini kavramak için geçmişte yaşamış din kurucusu veya peygamberler hakkındaki rivayetleri iyi bilmek faydalı olacaktır. Çünkü İslam fetihleri yayılmaya başladığı zaman Müslümanlar yeni kültürler ile karşılaşmışlar ve onlar ile çeşitli müzakerelere de girmişlerdir. Her kültür ve din kendi peygamberini veya önderini daha üstün göstermek için değişik rivayetler anlatmışlardır. Bu hiç şüphesiz Müslümanları etkilemiş, kendi peygamberlerini üstün kılmak için diğer peygamberler ile ilgili anlatılan efsanevi türdeki rivayetleri bir şekilde Hz. Muhammed'in hayatına uygulamaya çalışmışlardır.

Lao-tzu'nun Doğumu

M. Ö. 604 veya 570'li yıllarda Çin'de doğduğu tahmin edilen Loutzu, Taoizm'in²⁰ kurucusudur. Rivayetlere göre; Loutzu'nun annesi bir ışıktan hamile kalmış ve seksen yıl anne karnında kaldıktan sonra ak saçlı bir çocuk olarak dünyaya gelmiştir. Bu nedenle kendisine "ihtiyar çocuk" anlamına gelen "Lao-tzu" adı verilmiştir.²¹

---

20 Taoizm; bir Çin filozofu olan Lao-tzu tarafından kurulan, doktrininin temelini mistik bir panteizm'in oluşturduğu inanç sistemidir. Budizm ve Konfüçyanizm ile birlikte Çin ianç sistemleri içinde en yaygın üç inanç sisteminden birisidir. Taoizm, ilâhî kaynaklı dinlerdekine benzer, iyilik ve kötülük, alçak gönüllülük ve kanaatkâr olma gibi ahlâkî prensipleri içinde barındıran ancak, ölüm ve ölüm sonrasında bahsedilmesine rağmen, Cennet ve Cehennem kavramı konusunda pek açıklık bulunmayan bir yapıya sahiptir. Lao-tzu'dan sonra Taoizm olarak isimlendirilen inanç sistemi, çeşitli din ve kültürlerin de etkisinde kalarak şekillenmiştir. Değişik ekoller oluşmuş ve farklı mezhepler doğmuştur. Bu ekoller; Mistik Ekol, Ferdiyetçi Ekol, Legalist Ekol, Simyacı Ekol olarak isimlendirilmiştir. Bkz. Günay Tümer-Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ankara, 1997, s. 67-74; Annemarie Schimmel, *Dinler Tarihine Giriş*, Ankara, 1955 s. 16-22; Hsiao Lan Hu-William Cully Allen, *Religions of The World*, Chelsea House Publishers, 2005, s. 3-5; Diana Collinson-Kathryn Plant-Robert Wilkinson, *Fifty Eastern Thinkers*, New York and London, 2000, s. 240-245; Şinasi Gündüz, "Taoizm", *Din ve İnanç Sözlüğü*, Ankara, 1998, s. 360-361; Russel Kirkland, *Taoism The Enduring Tradition*, New York and London, 2004, s. 1-8; Ray Billington, *Understanding Eastern Philosophy*, New York and London, 1997, s. 85-107.

21 Muhaddere Özerdim, *Taoizm, Laotzu*, Ankara, 1963, s. 10; Martin Palmer, *The Elements of Taoism*, Great Britain, s. 1991, s. 34.

Bu rivayette görüldüğü gibi Loutzu'nun annesi doğum öncesinde bir takım olağanüstülükler yaşamıştır. Annesi bir nurdan hamile kalmıştır. Benzer bir algılamayı, Hz. Muhammed'in babası Abdullah'ın alnındaki nur'un Hz. Amine'ye geçtiği şeklinde İslam tarihi kaynaklarında da görmekteyiz.²² Mustafa Taki, Hz. Muhammed'in Hz. Adem'e kadar uzanan silsilesinde herkesin alnında bir nur olduğunu ve bu nurun, görenleri cezp ettiğini ifade etmektedir. Bu nurun, en son Hz. Muhammed'in babasının alnında görüldüğünü, annesi hamile kaldığı zaman nurun annesine geçtiğini ve çocuğun doğumu ile de Hz. Muhammed'in alnına geçtiğini söylemektedir.²³

Mahavira'nın (Cayna) Doğmu:

Caynizm'in²⁴ kurucusu Mahavira(Doğumu: M. Ö. 599)'nın doğumu ile ilgili olarak da bir takım olağanüstülükler içeren rivayetler mevcuttur. Mahavira, Tirthankara olarak cennette yaşarken, insanlığı kurtarmak için bir fil veya ışık şeklinde annesinin karnına girmiştir. Annesi defalarca rüya görmüştür. Bu rüyaları Kâhinlere yorumlatmıştır. Kâhinler, kraliçenin bir çocuğu olacağına ve doğacak olan çocuğun "her türlü techizatla donatılmış büyük bir orduya sahip hükümdar²⁵ veya evrensel imparator, Jina: üç dünyanın efendisi" gibi vasıfları olacağına delalet ettiğini söylemiştir.²⁶

Cayna'nın doğumunda da dikkat çeken unsur onun annesinin doğumdan önce rüya görmesi ve kahinler tarafından yorumlanan bu rüyalar netice-

---

22 İbn İshak, *Siyer-i İbn İshak*, Çev. Sezai Özel, İstanbul, 1988, s. 92-98; İbn Hişam, *Siret-i İbni Hişam*, Çev. Hasan Ege, C. I, İstanbul, 1994; s. 211-212; Benzer rivayetler için bkz. ; İbn Sa'd, *Tabakatu'l Kübra*, C. I, Kahire, 1989, s. 75-76; el-Halebî, Ali b. Burhâneddin, *Siyer-i Halebi*, Beyrut, 1400, s. 63-64; Abdüsselam et-Tirmanini, *ez-Zevac Inde'l-Arab fi'l-Cahiliye ve'l-İslam*, Kuveyt, 1984, s. 18.

23 Mustafa Taki, *Tarih-i Nur-ı Muhammedi*, Öğüt Matbaası, İstanbul, 1923, s. 3.

24 Caynizm, Hinduizm ve Budizm ile birlikte Hint kültüründe etkili olmuş üçüncü inanç sistemidir. Caynizm de Budizm gibi Hinduizm'deki kast anlayışına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Hindistan'ın kuzeyinde ortaya çıkmış ve Hint Yarımadasında yayılmıştır. Dünya üzerinde en az mensubu bulunan dinlerden bir tanesidir. Bkz. Ali İhsan Yitik, "Caynizm", *Yaşayan Dünya Dinleri*, İstanbul, 2007, s. 357-371; Diana Kevin Burns, *Eastern Philosophy*, Arcturus, s. 19-21; Collinson-Kathryn Plant-Robert Wilkinson, *Fifty Eastern Thinkers*, s. 69-73.

25 Ernest Hume, *The World's Living Religions an Historical Sketch*, New York, 1950, s. 44.

26 James Laidlaw, *Riches and Renunciation, Religion Economy and Society among the Jains*, Oxford, 1935, s. 39-40.

sinde, doğacak çocuğun kutsal biri olacağını bilinmesidir. Hz. Muhammed'in doğumu öncesi ile ilgili olarak da buna benzer anlatımlar siyer kitaplarında mevcuttur. Dedesi Abdülmuttalib'in gördüğü rüyayı yorumlayan kahinler, ona doğacak çocuğun yüce birisi olacağını kendisine bildirmişlerdir. Aynı şekilde İran Kisrası Mubezan da, bir takım rüyalar görmüş bu rüyaları yorumlayan kahinler yakın bir zamanda bir peygamber çıkacağını ve buldukları topraklar da dâhil pek çok yerlere yayılacağını bildirmişlerdir.²⁷ Rivayetlerdeki ortak nokta, "rüya" motifinin kullanılması ve rüyaların kâhinler tarafından yorumlanmasıdır. Bir diğer husus da, doğacak çocuğun önemli birisi olacağını önceden bildirilmiş olmasıdır.

Budda'nın Doğumu

Budizm'in kurucusu Budda'nın²⁸ (Doğumu: M. Ö. 563) hakkında da efsane türünde rivayetler mevcuttur. Bu rivayetler genellikle Budda'nın insanüstü bir varlık olarak cennette yaşamakta iken, dünyaya insan biçiminde bir kurtarıcı olarak geldiğini konu edinmektedir. Buna göre; Budalar silsilesinin dördüncüsü veya yedincisi olarak Veda ülkesindeki 33. Tushita cennetinde yaşamakta iken, insanlığı kurtarmak amacıyla, insan olarak dünyaya gelmeye karar vermiştir. O, bu kararının arkasından kendisine anne olacak bir aday aramaya başlamış, bu arayış sonucunda Budda, kendisine kral Suddhodana'nın 45 yaşlarındaki çocuksuz eşi Mahamaya seçmiştir. Mahamaya oruçlu olduğu bir öğle vakti uyumaktayken bir rüya görmüştür. Bu rüyada altı büyük dişli, hortumun ucunda beyaz bir lotus çiçeği bulunan ve etrafına ışıklar saçan büyük, beyaz bir fil, sağ tarafından onun karnına girmiştir. Mahamaya gördüğü rüyayı eşi kral Suddhodana'ya anlatmış ve

---

27 es-Suyûtî, el-Hasâisu'l-Kübra, s. 67-68; eş-Şâmi, Sübülü'l-Hüda ver'Reşâd, C. I, Kahire, 1994, s. 151.

28 M. Ö altıncı yüz yılın sonu ile beşinci yüzyılın ilk çeyreğinde yaşadığı kabul edilen "Aydınlanmış Kişi" anlamına gelen "Budda" lakabı ile tanınmış olan Sıdhartha Gautama isimli kişidir. Öğretisi ölümünden sonra iki yüz yıl içinde Asya'da büyük ölçüde yayılmıştır. Budizm'de Tanrı anlayışı çok önemli bir yer tutmamaktadır. Bkz. Christopher W. Gowans, *Philosophy of The Buddha*, New York and London, 2003, s. 17-28; Kevin Burns, *Eastern Philosophy*, s. 24; Collinson-Kathryn Plant-Robert Wilkinson, *Fifty Eastern Thinkers*, s. 74-81; Cenap Yakar, *Pali Kaynaklarına Göre Budizm*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 1981; Paul Larson, "Buddhism", *Encyclopedia of Psychology and Religion*, s. 118-119.

bunun üzerine Suddhodana en bilgili falcıları çağırarak rüyayı yorumlatmıştır. Falcılar rüyayı; Mahamaya'nın bir erkek çocuğu doğuracağı ve doğacak olan çocuğun "dinsel bir hayat seçmesi halinde bütün dünyanın hâkimi, insanlığın kurtarıcısı" olacağı şeklinde yorumlamıştır.²⁹

Yukarıda görüldüğü gibi Buda ile ilgi rivayetler ile Hz. Muhammed ile ilgili rivayetler arasında bazı benzer noktalar mevcuttur. Her iki olayda da ulu kişilerin anneleri bir rüya görmüştür. Kendilerine doğacak olan çocuğunun ileride meşhur bir mürşit olacağı, doğumdan önce bildirilmiştir.³⁰

Zerdüşt'ün Doğumu

Mazdaizm'in kurucusu Zerdüşt(Doğumu: M. Ö. 660 veya 570) hakkında da değişik rivayetler mevcuttur. Bir rivayete göre, Tanrı Ahura Mazda bir ışık şekline bürünerek Zerdüşt'ün annesini hamile bırakmıştır.³¹ Doğum anı ve doğduktan sonraki olaylar ile de ilgili değişik rivayetler vardır. Bunlara göre, Zerdüşt'ün doğumunda evin etrafını göksel bir ışık(nur) kaplamıştır. Bu doğuma kötü güçler üzülmüş, iyi varlıklar ise sevinmiştir. Bu çerçevede kötülüğün efendisi Ehrimen ile onun ordusu, yeni doğmuş Zerdüşt'ün ihtişamından korkarak bir yere gizlenmiştir. Bütün yeryüzü onun doğumuna sevinmiş, tabiat canlanmış, her tarafta çiçekler açmıştır.³²

Zerdüşt'ün annesi de olağanüstü bir şekilde hamile kalmış, doğumu esnasında da evin etrafını bir nur kaplamış, kötü güçler üzülmüş iyi varlıklar sevinmiştir. Hz. Muhammed'in doğumu ile ilgili olarak da benzer rivayetleri

---

29 Walter Rubben, *Buddhizm Tarihi*, Çev. Abidin İtil, Ankara, 1947, s. 51-52; Benzer anlatımlar için bkz. Manly Palmer Hall, *Twelve World Teachers, A Summary of Their Lives and Teachings*, California, 1947, s. 87; Günay Tümer, *Küçük, Abdurrahman, Dinler Tarihi*, Ankara, 1997, s. 160; Ali Şeraiti, *Dinler Tarihi*, Çev. Erdoğan Vatansever, İstanbul, 2001, s. 378.

30 İbn İshak, *Siyer-i İbn İshak*, Çev. Sezai Özel, İstanbul, 1988, s. 95-96; İbn Hişam, *Siret-i İbni Hişam*, C. I, s. 214; Ebu Nuaym el-İsfehânî, *Delâilü'n-Nübüvve*, s. 94-95.

31 Ernest Hume, *The World's Living Religions an Historical Sketch*, New York, 1950, s. 193; H. Gazi Yurdaydın-Dağ Mehmet, *Dinler Tarihi*, Ankara, 1978, s. 96; Manly Palmer Hall, *Twelve World Teachers, A Summary of Their Lives and Teachings*, California, 1947, s. 72.

32 Ernest Hume, *The World's Living Religions an Historical Sketch*, New York, 1950, s. 193; Manly Palmer Hall, *Twelve World Teachers, A Summary of Their Lives and Teachings*, California, 1947, s. 72.

görmekteyiz. Hz. Muhammed'in doğduğu zaman evin etrafını bir nur kapladığı şeklinde rivayetler mevcuttur.³³

Konfüçyüs'ün Doğmu:

Konfüçyüsçülüğün³⁴ kurucusu Konfüçyüs (M. Ö. 551-479)'ün annesi Chingtsai oldukça dindar bir kadındır. Oğlunun saygın birisi olması için sık sık yakındaki kutsal bir dağa çıkar ve tanrılara dua eder. Yine bir gün kutsal dağı ziyareti esnasında beş kişiden oluşan bir görüntü görür. Görmüş olduğu beş yaşlı ve zahit görünümlü kişinin arasından üzeri pullarla örtülü, ineğe veya aslana benzeyen, başının ortasında boynuzu bulunan Kilin olarak adlandırılan bir ejderha çıkar. Bu ejderhanın ağzında yeşim taşından bir kitabe bulunmakta ve kitabede "Choular azaldığında cam gibi temiz, bir çocuk doğacak. O, krallığı olmayan bir kral olacak" ifadesi bulunmaktadır. Ejderhanın yanındaki mistik görünümlü adamlar ise "çocuğun ataları gibi şerefli olacağını" söyleyerek gözden kaybolurlar.³⁵

Buna benzer başka rivayetlerde bulunmaktadır. Bu rivayetlere göre Konfüçyüs'ün doğumu esnasında beş esrarengiz kişi, doğduğu yere girip çıkar. Evin etrafında ise iki ejderha dolaşır. Ayrıca semavi varlıklardan oluşan

---

33 İbn İshak, *Siyer-i İbn İshak*, s. 96; Mustafa Taki, *Nur-ı Muhammedi*, s. 15-16; Kastalani, *Mevahib-i Ledünniyye*, s. 34; Ebu Nuaym el-İsfehani, *Delâilü'n-Nübüvve*, s. 94.

34 Konfüçyüsçülük; Çin Klasiklerine dayandırılan ve Konfüçyüs'ün ismiyle ilişkilendirilen dinî ve ahlâkî, sosyal, politik ve ekonomik- inanç ve uygulamalar bütünüdür. Konfüçyüs tarafından sistemleştirilen ideal insan, ideal toplum, ideal hükümet fikirleri etrafında şekillenmiş ve Çin tarihinde iki bin yıl etkinliğini sürdürmüştür. Konfüçyüs'çülükte Tanrı, mabet ve kutsal kitap inancı gibi konulara yer verilmemesinden dolayı Çinliler tarafından okul veya doktrin olarak da isimlendirilmiştir. Bkz. Günay Tümer-Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, s. 59-61; Ahmet Güç, "Konfüçyüs Ve Konfüçyüsçülük", *U. Ü. İ. F. D. , C. X, S. 2*, Bursa, 2001, s. 43-65; Ahmet Güç, "Konfüçyüsçülük'te Kutsal Metinler", *U. Ü. İ. F. D. , C. X, S. 1*, Bursa, 2001, s. 79-94; Kevin Burns, *Eastern Philosophy*, Arcturus, England, 2006, s. 123-130; Diana Collinson-Kathryn Plant-Robert Wilkinson, *Fifty Eastern Thinkers*, Routledge, s. 217-225.

35 Manly Palmer Hall, *Twelve World Teachers, A Summary of Their Lives and Teachings*, California, 1947, s. 108; E. G. Parrinder, *A Book of World Religions*, Great Britian, Cambiridge, 1982, s. 79. (Katar)

kutsal koro çocuğun doğumunun bütün gökleri sevindirdiğini ifade eden şarkılar söyler.³⁶

Görüldüğü gibi Konfüçyüs'ün annesi bir takım olağanüstülük ere şahit olmuş, kendisine şerefli bir çocuğunun olacağı müjdelenmiştir. Doğumu esnasında da esrarengiz kişilerin doğduğu yere girip çıktıkları görüldüğü belirtilmiştir. Aynı algıları Hz. Muhammed'in doğumunda da görmekteyiz. Hz. Muhammed'in de doğumu annesine önceden müjdelenmiştir.³⁷ Asiye, Mer-yem ve bazı ruhani kişilerin doğum anında yardımcı oldukları, Amine ile konuştukları, gaipten seslerin işitildiği gibi rivayetler de mevcuttur.³⁸

İsmail'in Doğmu

Kitab-ı Mukaddes'te de Hz. İsmail'in doğumu ile ilgili olarak şu şekilde bir rivayet geçmektedir. Kitab-ı Mukaddes'te Hacer'e gelen melek ve söylediği sözler ile ilgili olarak; "Ve Rabbin meleği ona dedi: "Senin zürriyetini çoğalttıkça çoğaltacağım ve çokluğundan sayılmayacaktır. " Ve Rabbin meleği ona dedi: "İşte sen gebesin ve bir oğul doğuracaksın ve onun adını İsmail koyacaksın çünkü Rab sana olan cefayı işitti."³⁹

Hz. İsmail'in annesinin yaşadığı olayın benzerini de Hz. Amine'nin tecrübe ettiği ile ilgili rivayetler siyer kitaplarında mevcuttur. Hz. Amine'ye bir kişi gelmiş ve "Sen bu milletin efendisine hamilesin" demiştir. Rivayetin devamında; "Onun Tevrat'taki ismi Ahmet - gök ve yer ehli onu över demektir-, Kur'an'daki ismi Muhammed'dir" ifadeleri yer almaktadır.⁴⁰

Görüldüğü gibi Hz. İsmail'in annesi Hacer'in yaşadığı olay ile Hz. Amine'nin tecrübe ettiği olay arasında bazı ortak noktalar vardır. Bunlar; doğacak çocuğun önemli birisi olacağı, Meleğin peygamber annesine gelmesi

---

36 Manly Palmer Hall, Twelve World Teachers, A Summary of Their Lives and Teachings, California, 1947, s. 108.

37 İbn İshak, Siyer-i İbn İshak, s. 95; İbnü'l-Esir, el-Kâmil fi't-Tarih, C. I, İstanbul, 1985, s. 411; İbn Sa'd, Tabakatu'l-Kübra, C. I, s. 80; Ebu Nuaym el-İsfehânî, Delâilü'n-Nübüvve, s. 94; Süheylî, Ravdu'l-Ünûf, C. I, s. 280; Kastalani, Mevâhib-i Ledünniyye, İstanbul, 1983, C. I, s. 34.

38 Isbahani, Delail, C. I, s. 610-612; Lütfullah Ahmet, Hayat-ı Muhammed, İstanbul, 1331(1913), s. 63-64; Mustafa Taki, Nur-ı Muhammedi, s. 8-11.

39 Kitabı Mukaddes Şirketi, Kitab-ı Mukaddes, Tekvin, 16/10-11, İstanbul, 2000, s. 14.

40 İbn İshak, Siyer-i İbn İshak, Çev. Sezai Özel, İstanbul, 1988, s. 95-96; İbn Hişam, es-Sire, C. I, s. 107-108; İbn Sa'd, Tabakat, C. I, s. 98.

ve hamile olduğunu bildirmesi, çocuğun isminin ne olacağı meseleleridir. Olaylar arasındaki benzerlikler dikkate alınırca ilk siyer yazarlarının Kitab-ı Mukaddes'teki kurgunun bir benzerini Hz. Muhammed'e uyarlamış oldukları düşünülebilir.

Hz. İsa'nın Doğumu:

Hz. İsa'nın bakire Meryem'den mucizevi bir biçimde babasız olarak doğduğu ve daha bebekliğinden itibaren farklı özellikler sergilediği hem Kur'an hem de İnciller'de belirtilmektedir. İnciller'e göre melek Cebrail, nişanlı bir genç kız olan Meryem'e gelerek kendisinin Allah'ın dilemesiyle bir erkek çocuk doğuracağını ve onun adının İsa olacağını bildirmiştir. (Luka, I, 25-26) Meryem şaşırarak bunun nasıl olacağını sorunca da melek "Ruhukudüs senin üzerine gelecek, Yüce olan kudretini iistiine golge salacak, bunun için de doğacak olan mukaddese "Allah'ın oğlu" denilecektir" demiştir. (Luka, I, 26-28)

Gerek Kur'an-ı Kerim'de gerekse İncil'de Hz. İsa'nın doğumu ile ilgili bir takım mucizelerden bahsedilmektedir. Hiç şüphesiz bu siyer yazarlarını Hz. Muhammed'in son peygamber ve en iistiin peygamber olduğunu kanıtlamak için onun doğumu ile ilgili olarak da bir takım olağanüstülükler aramaya itmiştir.

Sonuç

Görüldüğü gibi peygamber veya din kurucusu olarak kabul edilen kişilerin hepsinin doğumlarında şu veya bu şekilde bir olağanüstülük mevcuttur. Hepsinin anneleri hamilelikleri esnasında bir takım olağanüstü olaylara şahit olmuştur.

Peygamber veya din kurucusu olarak kabul edilen kişilerin çoğunluğu doğumdan önce müjdelenmişlerdir. Hatta bazılarının isimleri bile doğumdan önce belli olmuştur.

Yine aynı şekilde bu kişilerin pek çoğunun annesinin, doğumu ve doğacak çocuğun önemli olduğunu müjdeleyen bir rüya gördüğü rivayet edilmiştir. Rüya motifi bir takım olayları meşrulaştırma aracı olarak kullanılmıştır.

Bu kişilerin hemen hepsinin doğumunda bir takım mucizevi olaylar gerçekleşmiştir. "Nur" veya "Işık" algısı hepsinde mevcuttur.

Sonuç olarak diyebiliriz ki; Hz. Muhammed'in hayatı ile ilgili çalışma yapan bir araştırmacı onun hakkında söylenmiş rivayetlerin değerlendirilmesini yaparken bu rivayetlerin tarihsel süreçteki dönüşümünü daha iyi anlayabilmesi için geçmişte yaşamış peygamber veya din kurucusu olarak kabul edilmiş şahısların hayatları ile ilgili rivayetleri incelerse iyi bir değerlendirme ve bakış açısına sahip olur.

Bir İslam tarihçisi ve Dinler tarihçisi tarafından yapılan bu çalışma; anabilim dalları arası işbirliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Anabilim dalları arası ilişkinin gerekliliği metodoloji kitaplarında kalmayarak bizzat uygulanmasının daha faydalı olacağı kanaatindeyiz.